УДК 351.86:005.21(477)
DOI: https://doi.org/10.17721/3041-1912.2025/4-10/10

Дарина МАЙЄР, магістрант
ORCID ID: 0009-0008-6034-7184
e-mail: ukrdar@gmail.com
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ ДОСВІДУ ЯПОНІЇ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

В с т у п. ***Сучасна воєнно-політична нестабільність, трансформація міжнародного безпекового середовища та тривала збройна агресія проти України зумовлюють необхідність оновлення підходів до розроблення Стратегії національної безпеки України. Особливої актуальності набуває формування цілісної моделі стратегічного планування, що ґрунтується на міжвідомчій координації, чіткій ієрархії документів і механізмах їхнього регулярного перегляду. У цьому контексті вагомого значення набуває досвід Японії та Великої Британії, який недостатньо досліджений з позицій адаптації до українських умов.***

М е т о д и. ***Для отримання наукових результатів використано метод порівняльного аналізу, який дав змогу зіставити підходи Японії та Великої Британії до розроблення стратегій національної безпеки. Застосовано інституційний аналіз, що допоміг з'ясувати роль органів державної влади, механізмів координації та процедур підготовки стратегічних документів. Використано системний підхід, що дав можливість розглянути стратегію національної безпеки як цілісний механізм, та метод узагальнення – для визначення придатних для України інституційних і процедурних рішень.***

Р е з у л ь т а т и. ***Результати підтверджують доцільність адаптації досвіду Японії та Великої Британії в Україні, який є перспективним щодо розроблення стратегії національної безпеки Української держави. Унаслідок дослідження з'ясовано, що японський підхід відзначається чіткою ієрархією стратегічних документів, централізованою координацією та інтеграцією безпекової, оборонної, економічної і технологічної складових. Британська модель характеризується розвиненою міжвідомчою взаємодією, ризик-орієнтованим плануванням, аналітичним супроводом і регулярним переглядом стратегічних рішень. Наголошено на необхідності адаптації вибірково іноземного досвіду з урахуванням умов війни та національних особливостей.***

В и с н о в к и. ***Перспектива адаптації досвіду Японії та Великої Британії сприятиме підвищенню якості стратегічного планування в Україні, посиленню міжвідомчої координації та формуванню гнучкої і цілісної моделі розробки та реалізації Стратегії національної безпеки Української держави, удосконаленню системи оцінювання ризиків, забезпеченню узгодженості стратегічних документів та запровадженню процедур їхнього періодичного оновлення***

К л ю ч о в і с л о в а: ***стратегія національної безпеки, стратегічне планування, національна безпека, адаптація зарубіжного досвіду, міжвідомча координація, оцінювання загроз, національна стійкість.***

Вступ

Сучасне безпекове середовище характеризується високою динамікою, багатосторонністю загроз і швидкою зміною умов стратегічного планування. Для України це питання має особливе значення в умовах тривалої збройної агресії, руйнування частини критичної інфраструктури, посилення гібридних інформаційних впливів і необхідності одночасно забезпечувати оборону, стійкість держави та повоєнне відновлення. Стратегія національної безпеки не може залишатися лише рамковим політичним документом. Вона має стати реальною основою для узгодження рішень у сфері оборони, зовнішньої політики, економічної безпеки, кіберзахисту та національної стійкості. Саме тому проблема вдосконалення підходів до її розроблення набуває особливої теоретичної і практичної ваги.

Важливість дослідження зумовлена потребою звернення до успішних зарубіжних підходів до стратегічного планування. Досвід Японії є показовим з огляду на поєднання централізованої координації, чіткої ієрархії стратегічних документів і широкого розуміння безпеки, що охоплює дипломатичну, оборонну, економічну, технологічну й інформаційну складові. Досвід Великої Британії є цінним завдяки розвиненій міжвідомчій взаємодії, ризик-орієнтованому плануванню, постійному аналітичному супроводу та практиці регулярного оновлення стратегічних рішень відповідно до змін міжнародного середовища. Саме порівняння цих двох підходів дає можливість виявити ті інструменти, що можуть бути адаптовані до українських реалій.

Метою статті є системний аналіз перспектив адаптації досвіду Японії та Великої Британії під час розроблення Стратегії національної безпеки України крізь призму вдосконалення стратегічного планування у сфері національної безпеки в умовах зовнішньої агресії та необхідності посилення державної стійкості.

Огляд літератури. У процесі підготовки статті були узагальнені та систематизовані дослідження з питань державного управління, безпеки та міжнародних відносин, у яких цю тему розглянуто крізь призму інституційної організації стратегічного планування, механізмів міжвідомчої координації, оцінювання загроз, а також адаптації безпекової політики держав до змін міжнародного середовища. Для дослідження японського досвіду використано концептуальні засади зовнішньої та безпекової політики Японії, які розкрито у праці В. Глебова "Концептуальні засади зовнішньої політики Японії у XXI ст.", у якій автор акцентує увагу на еволюційному характері японської стратегічної моделі, її залежності від післявоєнної політико-правової традиції та поступовому переході до активнішої міжнародної ролі держави (Глебов, 2025).

Зміни у політиці безпеки й оборони Японії у 2022–2023 рр. ґрунтовно проаналізовано Н. Хомою, яка вказує, що новий етап японського стратегічного планування був зумовлений одночасною дією регіональних і глобальних факторів, зокрема зростанням загроз з боку Китаю, КНДР і Росії (Хома, 2023).

Значний внесок у пояснення впливу російсько-української війни на трансформацію японської безпекової стратегії зробила Т. Іванець, яка розглядає війну проти України як чинник перегляду японського бачення безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (Іванець, 2023).

Важливу групу джерел становлять офіційні документи Японії. Матеріали Міністерства закордонних справ Японії щодо створення Ради національної безпеки розкривають інституційну основу централізації стратегічного

ISSN 1728-3817

© Майєр Дарина, 2025

Вимоги стилю Вісника Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий центр

планування та посилення ролі прем'єр-міністра у сфері безпеки (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2013), дають змогу простежити ієрархію стратегічних документів, логіку взаємозв'язку між National Security Strategy, National Defense Strategy та Defense Buildup Program, а також розширене тлумачення безпеки, що охоплює економічну, технологічну, кібернетичну й енергетичну складові (National Security Strategy of Japan, 2022; National Security Strategy, 2022), формують документальну основу для аналізу японського підходу.

Концептуальну модель державного управління у сфері національної безпеки у Великій Британії розкрито у праці А. Амро "Концептуальна модель державного управління у сфері національної безпеки у Великобританії", в якій наголошено на міжгалузевому характері британської системи, її орієнтації на широкий спектр загроз і поєднанні політичних, адміністративних та безпекових рішень у єдиному циклі стратегічного управління (Амро, 2022).

Питання ризик-орієнтованого планування й інституціоналізації оцінювання загроз детально висвітлені в аналітичній доповіді О. Резнікової, К. Войтовського та А. Лепіхова "Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України", де британський досвід подано як один із найрозвиненіших підходів до стратегічного оцінювання ризиків (Резнікова, Войтовський, & Лепіхов, 2020).

Важливе місце посідає праця В. Тютюнника та В. Горовенка "Особливості засад політики національної безпеки та оборони Великої Британії, визначених у 2015–2023 рр., щодо України, Росії та її війни проти України", у якій досліджено особливості британської політики національної безпеки й оборони щодо України, росії (тут і далі збережено орфографію автора) та російської війни проти України у 2015–2023 рр. (Тютюнник, & Горовенко, 2023).

Правовий вимір трансформації британської безпекової системи висвітлено у роботі О. Циганова "Еволюція правового регулювання у сферах національної безпеки і оборони Великої Британії у період активізації реваншистсько-імперської політики Росії", що аналізує еволюцію нормативного регулювання у сферах національної безпеки й оборони Великої Британії в умовах загострення російської реваншистської політики (Циганов, 2025).

Суттєве значення для дослідження мають також офіційні британські документи, серед яких: матеріали уряду Великої Британії, присвячені Integrated Review 2021 та Integrated Review Refresh 2023. Вони демонструють перехід від класичного бачення безпекової стратегії до інтегрованого формату, що об'єднує питання безпеки, оборони, розвитку та зовнішньої політики в одному документі (Global Britain…, 2021; Integrated Review…, 2023). Водночас Guide to the UK National Security Community дає цілісне уявлення про архітектуру британської системи національної безпеки, роль Секретаріату Кабінету Міністрів (Cabinet Office), Секретаріату національної безпеки (National Security Secretariat), Об'єднаної розвідувальної організації (Joint Intelligence Organisation) та інших інституцій у підготовці та реалізації стратегічних рішень (Guide…, 2025). Ці документи є важливими не лише як джерела фактів, а і як основа для розуміння інституційної логіки британського підходу.

Український контекст проблеми представлено нормативно-правовими актами й аналітичними працями. Базове значення має Закон України "Про національну безпеку України", що визначає місце Стратегії національної безпеки у системі стратегічного планування, коло суб'єктів її підготовки та загальні засади формування державної політики у сфері безпеки (Про національну безпеку України…, 2018). Важливим документом є також чинна Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України у 2020 р., яка формалізує актуальні національні інтереси, загрози та пріоритети державної політики безпеки (Стратегія національної безпеки України, 2020). Питання недоліків вітчизняного стратегічного планування розглянуто у праці О. Резнікової, у яких авторка акцентує увагу на проблемах декларативності, недостатньої імплементації, слабких механізмах контролю та нестачі індикаторів результативності стратегічних документів (Резнікова, Войтовський, & Лепіхов, 2020). Підходи до розбудови національної стійкості як складової сучасної політики безпеки висвітлено в аналітичній записці А. Місюри та В. Паливоди "Концептуальні підходи НАТО та ЄС до забезпечення стійкості держави і суспільства у сфері національної безпеки", які узагальнюють концепти НАТО та ЄС, розглядають можливості їхнього використання в Україні (Місюра, & Паливода, 2018).

Отже, наявна література створює належне теоретичне і джерельне підґрунтя для дослідження досвіду Японії та Великої Британії у сфері стратегічного планування національної безпеки. Водночас у науковому дискурсі все ще бракує робіт, у яких аналіз досвіду здійснювався б комплексно крізь призму практичної адаптації до українських реалій.

Методи

У статті застосовано комплексний системний підхід щодо перспектив адаптації досвіду Японії та Великої Британії при розробленні Стратегії національної безпеки України крізь призму вдосконалення стратегічного планування у сфері національної безпеки в умовах зовнішньої агресії та необхідності посилення державної стійкості.

Для отримання нових наукових результатів дослідження було використано метод порівняльного аналізу, що дав змогу зіставити підходи Японії та Великої Британії щодо розроблення стратегій національної безпеки, критично проаналізувати можливості застосування їхнього досвіду в українських реаліях. Застосування інституційного підходу допомогло виявити роль органів державної влади, механізмів координації та процедур підготовки стратегічних документів. Використання системного підходу сприяло можливості розглянути стратегію національної безпеки як цілісний механізм, що поєднує оцінку загроз, формування пріоритетів, ресурсне забезпечення та контроль реалізації. Для уточнення перспектив адаптації іноземного досвіду до українських умов застосовано метод узагальнення, що допомогло виявити наявні проблеми безпекового врядування в Україні та перспективи застосування в розробленні й ухваленні інституційних і процедурних рішень.

Результати

Розроблення стратегії національної безпеки Японії має еволюційний характер, що зумовлений післявоєнною політико-правовою моделлю держави. Японська стратегія формується в умовах поєднання пацифістської конституційної традиції, союзницької опори на США та потреби реагувати на нові загрози в Індо-Тихоокеанському регіоні. З огляду на це японський підхід не передбачає різкої відмови від попередніх принципів. Навпаки, він спирається на поступове переглядання пріоритетів, уточнення ролі держави у сфері оборони й адаптацію зовнішньополітичних концепцій до нового безпекового середовища (Глебов, 2025).

Однією з ключових особливостей є висока інституційна централізація процесу. Поворотним моментом

Вимоги до оформлення статей у журналі "Національна безпека" Київського університету імені Бориса Грінченка

стало створення Ради національної безпеки Японії 4 грудня 2013 р., як постійного майданчика для регулярного і термінового розгляду стратегічних питань під керівництвом прем'єр-міністра. Саме такий підхід посилив політичне лідерство у сфері безпеки. Водночас вона дала змогу інтегрувати дипломатичні, оборонні й урядові координаційні рішення в єдиний процес підготовки стратегічних документів.

Також важливою рисою є те, що стратегія в Японії розглядається як базовий документ довгострокової державної політики. Перша Стратегія національної безпеки (National Security Strategy) була схвалена Радою національної безпеки та Кабінетом 17 грудня 2013 р. Вона замінила попередню модель, що спиралася на базову оборонну політику 1957 р. (National Security Council, 2013). Цим Японія фактично інституціоналізувала сучасне стратегічне планування у сфері національної безпеки. Водночас було закріплено принцип "проактивного внеску у мир", що поєднав захист власних інтересів з активнішою міжнародною роллю держави.

Сучасний японський підхід до розроблення стратегії відзначається широким розумінням безпеки. У редакції 2022 р. стратегію визначено як найвищий документ політики національної безпеки, що є результатом узгодженої дії всіх інструментів державної влади (National Security Strategy of Japan, 2022).

Важливою особливістю є і сама архітектура стратегічного планування. 16 грудня 2022 р. разом було ухвалено три взаємопов'язані документи: Стратегія національної безпеки (National Security Strategy), Стратегія національної оборони (National Defense Strategy) та Програма нарощування оборони (Defense Buildup Program) (Defense Policy. (n. d.). Отже, японська практика не обмежується декларативною стратегією. Вона одразу поєднує політичне бачення, оборонні цілі й механізм реалізації. Така побудова підвищує керованість процесу. Вона дає змогу швидше переводити стратегічні положення у конкретні рішення щодо спроможностей, структури сил і пріоритетів забезпечення.

Зміст сучасної стратегії формується під впливом комплексної оцінки безпекового середовища. Вітчизняні дослідники підкреслюють, що перегляд японської політики безпеки у 2022–2023 рр. був спричинений зростанням напруженості в Індо-Тихоокеанському регіоні – діями Китаю, ракетно-ядерною активністю КНДР й агресивною політикою росії. Тому розроблення стратегії в Японії спирається на інституційний аналіз широкого кола загроз (Хома, 2023).

Окремою рисою стало те, що російське повномасштабне вторгнення в Україну стало каталізатором перегляду японських безпекових уявлень, а саме – відбулася орієнтація співпраці між європейською та східноазійською безпекою. Під час розроблення нових документів 2022 р. було закладено механізм випереджального реагування на регіональні загрози. Увага була зосереджена на "трикутнику загроз" у складі Китаю, КНДР і росії, а також на зміцненні союзів і партнерств (Іванець, 2023).

Розроблення стратегії національної безпеки Великої Британії не зводиться до підготовки одного стратегічного документа, а йдеться про постійний процес стратегічного осмислення загроз, національних інтересів і засобів їхнього захисту. Британський підхід відрізняється широким трактуванням безпеки. У ньому враховано не лише воєнні загрози, а й тероризм, кіберризики, економічні виклики, міграційні процеси, зміни клімату, загрози способу життя суспільства тощо (Амро, 2022).

Однією з головних особливостей британського підходу є його опора на системне оцінювання ризиків і загроз, що надає процесу розробки циклічності, передбачуваності та керованості (Резнікова, Войтовський, & Лепіхов, 2020). Ще однією важливою рисою є поєднання політичного бачення із секторальним оборонним плануванням. Тобто стратегія національної безпеки тривалий час розроблялася у поєднанні зі "Стратегічним оглядом оборони та безпеки" ("Strategic Defence and Security Review"). Такий підхід допомагав не розривати політичні цілі й оборонні спроможності, а також визначати загрози, формулювати національні пріоритети, уточнювати роль збройних сил і встановлювати напрями ресурсного забезпечення. Українські дослідники зазначають, що у 2015–2023 рр. такий підхід зберігався, але водночас адаптувалася до російської агресії та нової ролі України у британському безпековому середовищі (Тютюнник, & Горовенко, 2023).

Британська стратегія формується у тісному зв'язку з оновленням законодавства. Тобто, якщо безпекове середовище змінюється, уряд паралельно модернізує правові механізми реагування. Зокрема, у Великій Британії у 2022 р. на тлі нових зовнішніх і внутрішніх викликів було ініційовано оновлення законодавства у сфері національної безпеки. Такий підхід свідчить, що розроблення стратегії у британській системі супроводжується правовим дооформленням нових інструментів захисту держави (Паливода, 2022).

Важливою особливістю є й еволюційність британського підходу в систематичному коригуванні. Українські дослідники зазначають, що у 2008–2025 рр. Велика Британія послідовно пройшла шлях від класичних стратегій безпеки до більш інтегрованих форматів, де поєднуються військові, дипломатичні, економічні, інформаційні, гуманітарні інструменти тощо. Саме із цієї логіки постала концепція "Fusion". Надалі вона була доповнена підходами "NATO first" і "whole-of-society". Тож можна стверджувати, що британська стратегія розробляється як динамічний документ (Циганов, 2025).

Суттєвою рисою британського підходу є сильна інституційна координація в центрі уряду. Національна безпека розробляється не окремим міністерством, а через взаємодію урядового ядра. Сучасний Секретаріат національної безпеки Великої Британії у складі центрального урядового відомства Великої Британії "Cabinet Office" координує безпекову спільноту уряду, підтримує прем'єр-міністра і Раду національної безпеки Великої Британії (National Security Council), координує міжвідомчу політику у таких напрямах, як Україна, Китай, безпека батьківщини, економічна безпека, кіберзахист тощо. Крім того, Секретаріат відповідає за кризове реагування через Офіси для брифінгів Кабінету Міністрів (Cabinet Office Briefing Rooms, COBR), супроводжує інвестиційну безпеку та веде частину стратегічних оглядів. Це означає, що процес розроблення стратегії у Великій Британії має виразно централізований, але міжвідомчий інтегрований характер.

Новий етап у розвитку британського підходу пов'язаний з "Інтегрованим оглядом 2021 року" ("Integrated Review, 2021"). Цей документ став не просто оновленням попередньої стратегії, а спробою об'єднати в одному стратегічному полі безпеку, оборону, розвиток і зовнішню політику. Офіційно зазначалося, що він став результатом міжурядової роботи та консультацій із широким колом зовнішніх організацій і експертів, що тривала понад рік. У ньому було визначено фундаментальні національні інтереси, а також чотири узагальнені цілі, що мали спрямовувати політику уряду до 2025 р.

У 2023 р. було розроблено "Інтегроване оновлення огляду 2023" ("Integrated Review Refresh 2023"). Уряд прямо визнав, що світ стає більш конфліктним і нестабільним швидше, ніж очікувалося у 2021 р. Тож

ISSN 1728-3817

стратегічний документ був не замінений повністю, а оперативно скоригований. Стратегію національної безпеки у Великій Британії розробляють як адаптивний механізм, здатний швидко реагувати на зміну міжнародної обстановки. Отже, британський досвід демонструє ефективність моделі, у якій поєднуються аналітична основа, міжвідомча інтеграція, законодавче забезпечення, ресурсна прив'язка та регулярне оновлення стратегічних рішень.

Перспективи адаптації досвіду Японії та Великої Британії при розробленні Стратегії національної безпеки України пов'язані насамперед не з механічним копіюванням окремих підходів, а з перенесенням перевірених процедур стратегічного планування. Вітчизняне законодавство вже містить для цього необхідну рамку. Закон визначає Стратегію національної безпеки України як основний документ довгострокового планування. Він також встановлює, що до її підготовки залучають Апарат РНБО України, Національний інститут стратегічних досліджень, державні органи, інституції громадянського суспільства, а за потреби й іноземних експертів. Отже, головна перспектива адаптації полягає у вдосконаленні самого процесу підготовки, узгодження, реалізації та перегляду стратегії.

Першим перспективним напрямом є *посилення постійної міжвідомчої координації*. Британський досвід показує, що стратегія національної безпеки – результат не разової роботи, а безперервної діяльності урядового центру. Секретаріат національної безпеки Великої Британії у складі центрального урядового відомства Великої Британії "Cabinet Office" підтримує прем'єр-міністра і Раду національної безпеки Великої Британії (National Security Council), координує міжвідомчу політику, забезпечує кризове реагування через COBR. Для України це означає доцільність подальшого зміцнення ролі Апарату РНБО та НІСД як постійного аналітичного й координаційного ядра процесу стратегічного планування.

Другий напрям – *чіткіше вибудовування ієрархії стратегічних документів*. Японський досвід показує ефективність, у якій Стратегія національної безпеки є "верхнім" документом, що встановлює орієнтири для дипломатії, оборони, економічної безпеки, інформаційної безпеки тощо. Такий підхід дає змогу уникати розриву між політичним баченням і секторальними документами. Для України це особливо важливо, оскільки Стратегія національної безпеки має бути не просто рамковою декларацією, а реальною основою для підготовки похідних стратегій, програм розвитку спроможностей, бюджетних рішень і механізмів імплементації.

Третім напрямом є *перехід до адаптивнішої моделі перегляду стратегії*. Британська практика демонструє, що стратегічний документ не повинен залишатися незмінним у разі різкого погіршення безпекового середовища. В "Integrated Review Refresh 2023" уряд Великої Британії прямо визнав, що загальний курс, визначений у 2021 р., залишився правильним, але світ став більш конфліктним і нестабільним швидше, ніж очікувалося. Для України, що перебуває в умовах тривалої війни та постійної трансформації загроз, це означає потребу закласти в систему не лише чергове оновлення стратегії, а й механізм її регулярного коригування за результатами змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі.

Четвертий напрям – *розширення від національної безпеки до підходу національної стійкості*. У цьому аспекті корисним є не лише британський, а й ширший євроатлантичний досвід. Вітчизняні аналітики НІСД підкреслюють, що підходи НАТО і ЄС до забезпечення стійкості держави й суспільства можуть бути використані в Україні як джерело практичних рішень. Ідеться про захист критичної інфраструктури, безперервність управління, готовність суспільства до криз, міжвідомчу й міжрівневу взаємодію, залучення недержавних суб'єктів до підготовки й реагування тощо. Саме в цій площині досвід Великої Британії та Японії може бути адаптований для побудови більш комплексної архітектури української безпеки (Місюра, & Паливода, 2018).

Дискусія і висновки

Досвід Японії та Великої Британії є корисним для вдосконалення підходів до розроблення Стратегії національної безпеки України. Водночас його значення полягає не у прямому запозиченні окремих практик, а у виявленні тих організаційних, інституційних і змістових рішень, які можуть бути адаптовані до українських умов. Обидві держави демонструють, що сучасна стратегія національної безпеки має бути не декларативним текстом, а центральним документом стратегічного управління, який поєднує оцінку загроз, політичні пріоритети, інституційні механізми реалізації та ресурсне забезпечення.

Досвід Японії засвідчує важливість ієрархічної побудови стратегічних документів. У цій моделі стратегія національної безпеки виконує функцію базового документа, що встановлює напрями для оборонного, зовнішньополітичного, економічного планування. Такий підхід є важливим для України, оскільки він дає змогу уникнути розпорошеності у формуванні державної політики безпеки.

Досвід Великої Британії підтверджує ефективність підходу, заснованого на постійній міжвідомчій координації, ризик-орієнтованому плануванні та регулярному оновленні стратегічних документів. Британський підхід показує, що стратегія національної безпеки має спиратися на постійний аналітичний супровід, сценарне прогнозування й інтеграцію можливостей різних державних інституцій. Особливу увагу привертає практика поєднання безпекових, оборонних, зовнішньополітичних та економічних рішень. Для України це має принципове значення в умовах війни, коли безпека держави безпосередньо залежить від узгодженості військових, дипломатичних, економічних і соціальних заходів.

Узагальнення досвіду обох країн допомагає визначити кілька перспективних напрямів для України. По-перше, необхідним є посилення ролі постійного міжвідомчого механізму стратегічного аналізу та координації. По-друге, доцільно чіткіше вибудувати ієрархію стратегічних документів і забезпечити реальний зв'язок між Стратегією національної безпеки та похідними програмами і планами. По-третє, важливо закріпити механізми регулярного перегляду стратегії з урахуванням динаміки воєнно-політичної обстановки. По-четверте, необхідно ширше інтегрувати у зміст стратегії підходи національної стійкості, захисту критичної інфраструктури, кібербезпеки й економічної безпеки.

Отже, адаптація досвіду Японії та Великої Британії під час розроблення Стратегії національної безпеки України є доцільною і перспективною. Її результативність залежатиме від здатності української держави поєднати іноземні напрацювання з власними безпековими реаліями, правовою системою та потребами воєнного часу. Саме такий підхід сприятиме підвищенню якості стратегічного планування у сфері національної безпеки та посиленню спроможності України до довгострокового захисту своїх національних інтересів.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

Амро, А. (2022). Концептуальна модель державного управління у сфері національної безпеки у Великобританії. *Публічне управління:*

Видання призначене ВИКЛЮЧНО для ознайомлення

концепції, парадигма, розвиток, удосконалення, 2, 31–43. https://doi.org/10.31470/2786-6246-2022-2-31-43

Глебов, В. В. (2025). Концептуальні засади зовнішньої політики Японії у XXI ст. *Політикус,* 2, 207–213. https://politicus.od.ua/2_2025/33.pdf

Іванець, Т. М. (2023). Російське військове вторгнення в Україну як фактор еволюції японської безпекової стратегії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. *Регіональні студії,* 35, 162–166. https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.35.27

Місюра, А. О., & Паливода, В. О. (2018). *Концептуальні підходи НАТО та ЄС до забезпечення стійкості держави і суспільства у сфері національної безпеки.* Національний інститут стратегічних досліджень. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/konceptualni-pidkhodi-nato-ta-es-do-zabezpechennya-stiykosti

Паливода, В. О. (2022). *Велика Британія оновлює законодавство у сфері національної безпеки*. Національний інститут стратегічних досліджень. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/velyka-brytaniya-onovlyuye-zakonodavstvo-u-sferi-natsionalnoyi

Про національну безпеку України, Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII (2018). Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19

Резнікова, О. О., Войтовський, К. Є., & Лепіхов, А. В. (2020). Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України (О. О. Резнікова, Ред.). НІСД. https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/nacionalni-sistemi-ocinki-rizikiv-i-zagroz-kraschi-svitovi-praktiki

Тютюнник, В. П., & Горовенко, В. К. (2023). Особливості засад політики національної безпеки та оборони Великої Британії, визначених у 2015–2023 рр., щодо України, Росії та її війни проти України. *Наука і оборона,* 3, 11–17. https://doi.org/10.33099/2618-1614-2023-22-3-11-17

Хома, Н. (2023). Зміни в політиці безпеки та оборони Японії 2022–2023 рр: аналіз змісту та чинників. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, 1(15), 44–60. https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-01-44-60

Циганов, О. Г. (2025). Еволюція правового регулювання у сферах національної безпеки і оборони Великої Британії у період активізації реваншистсько-імперської політики Росії. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 3(5(3)), 421–427. https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.62

Defense Policy. (n. d.). Ministry of Defense of Japan. https://www.mod.go.jp/en/d_policy/index.html

Global Britain in a Cometitive Age: the Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. (2021). HM Government. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60644e4bd3bf7f0c91eababd/Global_Britain_in_a_Competitive_Age-_the_Integrated_Review_of_Security__Defence__Development_and_Foreign_Policy.pdf

Guide to the UK National Security Community – 2025. (2025). Cabinet Office. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/68fb5cf5e200d653d8b6378c/CO_CfNS_National_security_guide_FINAL_Web.pdf

Integrated Review Refresh 2023: Responding to a More Contested and Volatile World. (2023). HM Government. https://www.gov.uk/government/publications/integrated-review-refresh-2023-responding-to-a-more-contested-and-volatile-world

National Security Council (NSC). (2013). Ministry of Foreign Affairs of Japan. https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page1we_000080.html

National Security Strategy (NSS). (2022). Ministry of Defense of Japan. URL: https://www.mod.go.jp/en/d_policy/basis/strategy/index.html

National Security Strategy of Japan. (2022). Cabinet Secretariat of Japan. https://www.cas.go.jp/jp/siryou/221216anzenhoshou/nss-e.pdf

References

Amro, A. (2022). Conceptual model of public administration in the field of national security in Great Britain. *Public Administration: Concepts, Paradigm, Development, Improvement*, 2, 31–43 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.31470/2786-6246-2022-2-31-43

Defense Policy. (n. d.). Ministry of Defense of Japan. https://www.mod.go.jp/en/d_policy/index.html

Global Britain in a Competitive Age: the Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy. (2021). HM Government [in Global Britain]. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60644e4bd3bf7f0c91eababd/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_the_Integrated_ Review_of_Security__Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf

Guide to the UK National Security Community – 2025. (2025). Cabinet Office. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/ 68fb5cf5e200d653d8b6378c/CO_CfNS_National_security_guide_FINAL_Web.pdf

Hlebov, V. V. (2025). Conceptual foundations of Japan's foreign policy in the 21st century. *Politicus*, 2, 207–213 [in Ukrainian]. https://politicus.od.ua/2_2025/33.pdf

Integrated Review Refresh 2023: Responding to a More Contested and Volatile World. (2023). HM Government, [in Global Britain]. https://www.gov.uk/government/publications/integrated-review-refresh-2023-responding-to-a-more-contested-and-volatile-world

Ivanets, T. M. (2023). Russian military invasion of Ukraine as a factor in the evolution of Japan's security strategy in the Asia-Pacific region. *Regional Studies,* 35, 162–166 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.35.27

Khoma, N. (2023). Changes in Japan's security and defense policy in 2022–2023: analysis of content and factors. *International Relations, Public Communications and Regional Studies*, 1(15), 44–60 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-01-44-60

Misiura, A. O., & Palyvoda, V. O. (2018). *Conceptual approaches of NATO and the EU to ensuring the resilience of the state and society in the field of national security.* National Institute for Strategic Studies [in Ukrainian. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/konceptualni-pidkhodi-nato-ta-es-do-zabezpechennya-stiykosti.

National Security Council (NSC). (2013). Ministry of Foreign Affairs of Japan. https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page1we_000080.html

National Security Strategy (NSS). (2022). Ministry of Defense of Japan. https://www.mod.go.jp/en/d_policy/basis/strategy/index.html

National Security Strategy of Japan. (2022). Cabinet Secretariat of Japan. https://www.cas.go.jp/jp/siryou/221216anzenhoshou/nss-e.pdf

On National Security of Ukraine. (2018). *Law of Ukraine* dated 21.06.2018 No. 2469-VIII. Database "Legislation of Ukraine". Verkhovna Rada of Ukraine [in Ukrainian]. https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19

Palyvoda, V. O. (2022). *Great Britain updates legislation in the field of national security*. National Institute for Strategic Studies [in Ukrainian]. https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/velyka-brytaniya-onovlyuye-zakonodavstvo-u-sferi-natsionalnoyi

Reznikova, O. O., Voitovskyi, K. Ye., & Lepikhov, A. V. (2020). *National systems for assessing risks and threats: best international practices, new opportunities for Ukraine* (O. O. Reznikova, Ed.). NISS [in Ukrainian]. https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/nacionalni-sistemi-ocinki-rizikiv-i-zagroz-kraschi-svitovi-praktiki

Tiutiunnyk, V. P., & Horovenko, V. K. (2023). Peculiarities of the foundations of the national security and defense policy of Great Britain defined in 2015–2023 regarding Ukraine, Russia, and its war against Ukraine. *Science and Defense*, 3, 11–17 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.33099/2618-1614-2023-22-3-11-17

Tsyhanov, O. H. (2025). Evolution of legal regulation in the fields of national security and defense of Great Britain during the intensification of Russia's revanchist-imperial policy. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 3 (5(3)), 421–427 [in Ukrainian]. https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.62

Отримано редакцією журналу / Received: 03.11.25
Прорецензовано / Revised: 11.12.25
Схвалено до друку / Accepted: 18.12.25

Daryna MAIIER, Master's Student
ORCID ID: 0009-0008-6034-7184
e-mail: ukrdar@gmail.com
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DEVELOPMENT OF UKRAINE'S NATIONAL SECURITY STRATEGY: PROSPECTS OF ADAPTATION OF THE EXPERIENCE OF JAPAN AND GREAT BRITAIN

B a c k g r o u n d. ***Contemporary military-political instability, the transformation of the international security environment, and the ongoing armed aggression against Ukraine necessitate the renewal of approaches to the development of the National Security Strategy of Ukraine. Of particular relevance is the formation of an integrated model of strategic planning based on interagency coordination, a clear hierarchy of documents, and mechanisms for their regular review. In this context, the experience of Japan and the United Kingdom is of significant importance, as it remains insufficiently studied from the perspective of its adaptation to Ukrainian conditions.***

M e t h o d s. ***To obtain the scientific results, the method of comparative analysis was used, which made it possible to compare the approaches of Japan and the United Kingdom to the development of national security strategies. Institutional analysis was applied to identify the role of public authorities, coordination mechanisms, and procedures for preparing strategic documents. A systems approach was also used, which enabled the national security strategy to be considered as an integrated mechanism, along with the method of generalization for identifying institutional and procedural solutions suitable for Ukraine.***

R e s u l t s. ***The results confirm the expediency of adapting the experience of Japan and the United Kingdom in Ukraine, as it is promising for the development of the National Security Strategy of the Ukrainian state. The study found that the Japanese approach is characterized by a clear hierarchy of***

strategic documents, centralized coordination, and the integration of security, defence, economic, and technological components. The British model is distinguished by well-developed interagency cooperation, risk-oriented planning, analytical support, and regular review of strategic decisions. The need for the selective adaptation of foreign experience, taking into account the conditions of war and national specificities, is emphasized.

C o n c l u s i o n s. ***The prospect of adapting the experience of Japan and the United Kingdom will contribute to improving the quality of strategic planning in Ukraine, strengthening interagency coordination, and forming a flexible and integrated model for the development and implementation of the National Security Strategy of the Ukrainian state. It will also facilitate the improvement of the risk assessment system, ensure the coherence of strategic documents, and introduce procedures for their periodic updating.***

K e y w o r d s: ***national security strategy, strategic planning, national security, adaptation of foreign experience, interagency coordination, threat assessment, national resilience.***

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.

Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет" Версія НЕ для друку!